

Zdravý interiér mateřské školy

K přírodním stavebním materiálům, které vytváří zdravé prostředí interiérů, patří například hliněné omítky. A také všechny přírodní povrchy, které nejsou nalakované. Například dřevěná podlaha nebo nábytek mohou být natřené přírodními oleji nebo přírodními vosky. Takto ošetřené povrchy krásně voní a pomáhají v interiérech udržovat vyšší úroveň volných záporných iontů. Dětem se tak lépe dýchá a spí. Volné záporné ionty jsou ve volné přírodě běžné. V interiérech se dá jejich poměr udržet používáním přírodních materiálů a dobrým větráním.

Interiér školky z přírodních materiálů. Podlaha i nábytek jsou natřené přírodními oleji. Teplá barevnost a různá zákoutí odpovídají duševním potřebám malých dětí. (Mateřská školka „Rybička“ byla realizována jako podniková školka University Karlovy v Praze, přírodovědecká fakulta, Albertov 6, Praha 2).

Mezi přírodní materiály patří také například podlahová krytina linoleum. Prodává se pod obchodním názvem Marmoleum. Vyrábí se ze směsi mramorové a dřevní moučky smísené se lněným olejem a minerálními pigmenty. Pod silným tlakem je probarvená směs nanášena na jutovou textílii. Vzniká tak voňavý a velmi trvanlivý

materiál vhodný pro všechny druhy podlah. Linoleum je kolem 3mm silné a dají se z něho vyřezávat i barevné vzory a obrazy. V interiérech udržuje volné záporné ionty, protože je elektrostaticky neutrální. Povrch se dá vytírat a udržuje se voskovými emulzemi.

Interiér předsiňky toalet. Z přírodního linolea se dají vyřezávat různé tvary a obrázky.

Hliněné omítky patří mezi materiály, které udržují v interiérech vyšší průměrnou úroveň relativní vlhkosti vzduchu. Když venku zaprší, nebo v noci, kdy je venku vlhčeji, přirozeně do sebe takové omítky přijmou vzdušnou vlhkost. Postupně vlhkost do vysychajícího vzduchu zase vracejí. Omítka tak pomáhá vyrovnávat výkyvy vzdušné vlhkosti. Hliněné omítky mají hrubší povrchy. Pomáhají tak zlepšovat akustiku. A jsou pro děti také příjemné na dotek, protože nejsou úplně hladké. Porézní hliněné omítky také absorbují z ovzduší některé znečišťující látky.

Živě utvářené povrchy hliněných omítek. Dětské měřítko interiéru a zakulacené detaily rohů. To vše vytváří prostředí, v kterém se děti cítí dobře. (Autor interiéru Christopher Day).

Pravda, krása a dobro v architektuře

K pedagogice a výchově patří určité principy, kterými dítě provázíme. Patří mezi ně například smysl pro pravdu, prožívání krása a zážitek dobra. Ztvárnění interiérů tomu může svým utvářením napomáhat. Charakter tvarů tříd a jejich vztahy, mají vliv na duševní prožívání dítěte. Ovlivňují formování jeho duševních vlastností. Mají vliv na morální i sociální úroveň. Vlivy prostředí s výchovou spolupůsobí a v dospělém věku se síly těchto vlivů proměňují na celkové utvářející se zdraví.

Pravda

K principům utváření, skrze které zažíváme pravdivost patří pravidlo, že to co je vepředu je více utvářené, to co je vzadu bývá méně utvářené. Tak můžeme například pravdivě více umělecky propracovat interiér hlavního vstupu do školky. A méně členitá může být zadní fasáda školky nebo zadní vstup na zahradu. Dům má také z hlediska vztahů svoje nahoře a dole (nahore je přirozené hodně utvářené, členitější a menšího měřítka, dole méně utvářené a méně členité). K pravdivosti patří také seskupování motivů, kdy jeden motiv navazuje

na druhý. Nebo je jeden motiv obklopen druhým. Tak vzniká přítomnost souvislostí mezi nimi, jedno navazuje na druhé. Vidím-li jedno odděleně od druhého, nevzniká z toho nic. Vidíme-li formy, které na sebe navazují, probouzí to v nás potřebu příklonu k druhému. Návazností tvarů jste si mohli všimnout například na fotografiích utvářených architektonických modelů. Vznikající formy tam na sebe vzájemně plynule navazují. Tak se může člověk vyvíjet ve spolupráci s druhým člověkem a skrze druhého člověka...Na dítě tak potom působí vhodně prostředí, které je podle takových modelů utvořené.

Základem našeho organického světa je symetrie (stačí přiblížení se symetrii). Je to síla podporující tvorbu jasné vzpřímenosti. A rozhodnosti vkročit do života. K pravdivosti motivů a jazyka architektury patří například také jejich velikost. Důležité motivy, jako například vstupní dveře do školky je vhodné navrhnout větší a více utvářené. Dveře do méně důležitých prostor mohou být menší. Podobně je to s velikostmi oken do různě důležitých místností, například do herny. Budou tam přirozeně větší okna než na toaletách nebo v chodbě. Dítě tak zažívá skrze motivy v mateřské školce pravdivost jejich obsahů.

Krása

Pocítění krásného vjemu přichází z časové posloupnosti zážitku proměny určitých forem. Proměna tvarů, nebo-li metamorfóza je časový zážitek ze změny po sobě následujících podobných tvarů. V přírodě tak zažíváme například pohled na rostlinu, jejíž listy se tvarově odspodu nahoru postupně mění. Zažíváme to jako celkový harmonický vjem. Dítě se postupně učí vnímat skrze pozorování a skrze vyprávění dospělých. Příjemné, drobné postupné změny můžeme navrhnout i v interiérech tříd. Tvary oken na schodištích se například směrem nahoru podle pater mohou částečně tvarově mírně měnit. Nebo se tvarově mohou proměňovat příčky v zábradlí schodiště. Z jemné proměny podobných tvarů na budově nebo v interiéru vzniká styl. Autenticitu stylu zažíváme při určité sourodosti tvarů. Je-li styl interiéru nebo budovy jednotný, cítíme se tam esteticky příjemně.

Detaily tvoří prostě náladu. Styl ovlivňuje náladu toho, kdo do takových prostor chodí. Styl ovlivňuje rozpoložení duševní nálady. Nemohu-li utvořit náladu prostorů skrze styl, stává se obsah domu smutným a chaotickým. Vnímají to i děti. Prožívání krásna pomáhá také úklid a po hře uklizené hračky. Proto by na ně měl být navržen vhodný nábytek, do kterého společně s dětmi hračky uklízíme.

Měkce tvarovaný dětský nábytek vytváří jednotný tvarový styl. Přírodními oleji upravený povrch působí příjemně a teple na dotek dítěte.

Dobro

Rozvíjení muzikálnosti u dětí a rozvíjení smyslu pro to co „sedí“, „ladí“ souvisí s dobrem. To co „štимуje“ je „dobré“ a má to souvislost se zvukem. Tam kde není ozvěna, je to dobré. Tvorbu dobré nálady spoluvytváří akustika. Nesení zvuku ovlivňují proporce místností. Správná proporce rozměrů stěn tříd, kde se čtou pohádky a kde si děti hrají, pomáhá zpříjemnit vhodná proporce rozměrů místnosti. Přesnými proporcemi se dá místnost „ladit“ jako hudební nástroj. Lze zjemnit i barvu hlasu vychovatele. Například při poměrech rozměrů místnosti 2:3 (interval kvinty), se jemně doladuje barva hlasu a dozvuk.

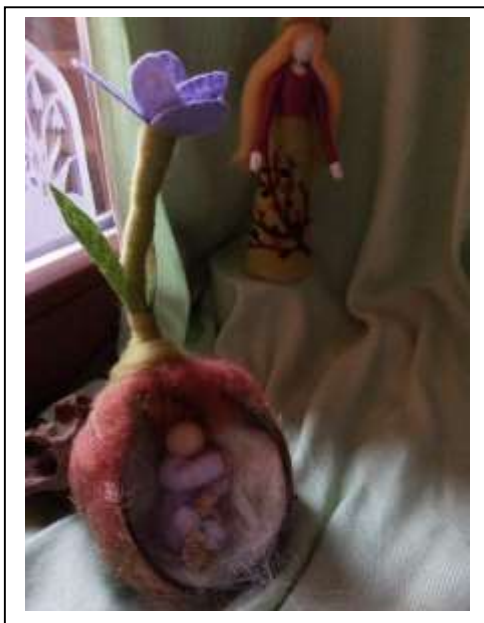
V poměru 2:3 mohou být také zkosené rohy mezi stěnami a stropem (viz obrázek). Pomůže to zabránění ozvěně a zjemní to mluvu i podání zpěvu. Dětem takové jemné zabarvení hlasu pomáhá při klidném naslouchání pohádek vyrovnávat rytmus tepu srdce a rytmus dechu. Prostory s nedobrou akustikou pedagogice nepomáhají. Ozvěna v sobě nese něco rušivého. Vzniká na příliš tvrdých a rovných površích. Ozvěnu a ostrost zvuku způsobují také naprostá symetrie a lineární kubické prostory. Jako opak k ozvěně je tlumení, které odebírá ze zvuku důležitou složku ryzosti. To také není příliš dobré. Způsobuje to například samet nebo příliš velké množství čalouněných povrchů.

Zkosení mezi stěnami a stropem napomáhá zlepšit akustiku třídy. Sešikmení je navrženo v proporcí 2:3. Výška zkosení na zdi je dva díly od rohu. Délka zkosení na stropě je tři díly od rohu. Tato proporce zabarvuje lidský hlas v náladě kvinty. (V kvintovém ladění se používají jako doprovod při výuce i hře například malé lry nebo flétničky ve waldorfské pedagogice).

Barevnost a základ rozvoje tvořivosti

Děti ve věku do 7 let potřebují dostatek duševního tepla. Cítí se dobře v teplých odstínech světle červené, světle oranžové, růžové a nažloutlé. Mají rády přírodní barvu dřeva. To především v hernách, nebo tam kde jedí nebo spí. Pro jejich duševní uzemnění jsou vhodné na podlahách vstupních hal a šaten přirozené zemitější barvy kamene nebo keramiky. Teplá barevnost podporuje jejich duševní rozvoj. Společně s vnímáním barev se učí skrze hru také utvářet i prostředí

kolem sebe. Například ve waldorfské pedagogice si děti společně s paní učitelkou utvářejí tak zvaná „zákoutí ročních dob“. Skládají vedle sebe přírodniny a dávají jim jména a konkrétní obsahy. Jeden kamínek se stává například tatínkem a druhý kamínek například maminkou. Větvičky poskládané k sobě vytvoří chýši...Tvořivá síla se skrze doprovázenou hru v dospělosti promění ve schopnost kreativně utvářet lidské prostředí.

Výzdoba „stolku ročních dob“. Zprostředkování duševního zážitku dětem můžeme uskutečnit jak vhodnými motivy, tak barevností a použitými materiály. Barvená a plstěná ovčí vlna působí měkce na dotek i na duši dítěte.

Oldřich Hozman

Autor článku je architekt. Zabývá se navrhováním ekologických staveb pro vzdělávání. Více se o jeho projektech a přednáškách můžete dozvědět na www.arc.cz. Většina z obrázků použitých v článku jsou z projektů, které navrhoval.

Přednáška arch. Hozmana: „Práce s duchovními principy při tvorbě prostředí pro vzdělávání. Tvorba zahrad a dětských hřišť ve spolupráci s elementárními bytostmi přírody. Organická architektura a zahradní stavby. Pořadatelem je Asociace lesních mateřských škol. 29.7.2016, Toulcův dvůr, Kubatova 32/1, 102 00 Praha-Hostivař